

**Vägledning för tillsyn och handläggning enligt
Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om
mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12)**

Version: 2.0

Versionsdatum: 2023-09-19

Innehåll

1.	Syfte med vägledningen	4
1.1	Om vägledningen.....	4
2.	Bakgrund till vägledningen	4
3.	Lagstiftning och regler	5
3.1	Viktiga definitioner	6
3.2	Vilka fritidsbåtshamnar omfattas av lagstiftningen?	6
3.3	Definiera hamntyper	7
4.	Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar	8
4.1	Vilka behöver ta emot avfall?.....	8
4.2	Vem är ansvarig för att mottagningsanordningar finns tillgängliga?	8
4.3	Vilka typer av avfall ska tas emot?	8
4.4	När det finns andra fartyg än fritidsbåtar i hamnen	9
5.	Hur ska mottagningen av avfall utformas?	9
5.1	Placering och säkerhet	9
5.2	Gemensamma mottagningsanordningar	10
5.3	När en mottagningsanordning är ur funktion eller inte fungerar som den ska	11
5.3.1	Vem ska meddelas vid trasiga mottagningsanordningar?	11
5.4	Tydlig information om hamnens mottagningsanordningar	11
6.	Avfallshanteringsplaner.....	12
6.1	Vilka hamnar behöver ha en avfallshanteringsplan?	12
6.2	Samrådskrav inför upprättande och revidering av avfallshanteringsplan	12
6.4	Inrapportering till Transportstyrelsen	13
7.	Avgifter för mottagande av avfall.....	13
7.1	Hur ska avgiften vara utformad?.....	13
7.1.1	Annan kostnadstäckningsmodell för toalettavfall.....	14
7.1.2	Hamnen måste redogöra hur avgiften räknats fram.....	15
8.	Handläggning av inkommen avfallshanteringsplan.....	16
	Exempel på beskrivning av mottagningsanordningar som behöver utredas.....	18
9.	Tillsyn enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12)	20
9.1	Mottagningsanordningarnas funktion	20
9.2	Okulär kontroll av mottagningsanordningarna	21

9.2.1 Märkning	21
9.2.2. Kapacitet.....	21
9.2.3 Sortering	21
9.3 Information om avfallsmottagningen i hamnen	22
9.4 Säkerhetsåtgärder	22
9.5 Mottagningsanordningarnas placering	22
9.6 Protokoll från samråd eller möten där mottagningsanordningar tas upp.....	22
10. Sanktionsavgifter och viten	22
10.1 När ska sanktionsavgift respektive föreläggande förenat med vite nyttjas?	23
10.2 Om hamnen inte åtgärdar brister trots sanktionsavgifter	23

1. Syfte med vägledningen

Syftet med denna vägledning är att den ska utgöra ett stöd till dig som arbetar med prövning, handläggning och tillsyn av fritidsbåtshamnars avfallsmottagning i kommunal verksamhet enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12). Den går även att använda som ett stöd för de fritidsbåtshamnare som ska ta fram en avfallshanteringsplan.

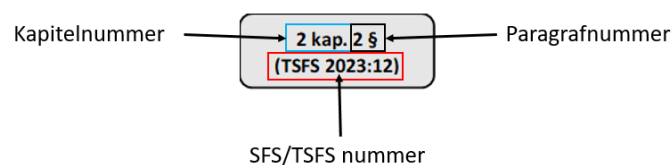
Vägledningen ska på ett enklare sätt förklara bestämmelser i de lagar, förordningar och föreskrifter som är viktiga för handläggning och tillsyn av fritidsbåtshamnars avfallsmottagning.

Det är därför en fördel att ha föreskriften nära till hands när du läser vägledningen. Vid varje del som behandlar särskilda paragrafer i föreskriften hänvisar vägledningen till dessa.

Vår avsikt är att du som handläggare enkelt ska kunna hitta vägledning i frågor som du för tillfället söker svar på genom att utgå från var i processen du själv befinner dig.

1.1 Om vägledningen

Vid varje rubrik som är kopplad till en särskild paragraf eller bestämmelse finns en hänvisning till den aktuella bestämmelsen. Hänvisningen anger kapitelnummer följt av paragrafnummer och SFS- eller TSFS-numret. När hänvisning sker till Transportstyrelsens egna föreskrifter skrivs TSFS ut för att förtydliga detta. Annars står endast SFS-numret.

Tanken är att denna hänvisning ska kunna användas för att läsa hur själva paragrafen som den aktuella rubriken behandlar är utformad i samband med att du läser vägledningen.

De SFS och TSFS-nummer som det hänvisas till redovisas i tabellen nedan

Hänvisning till TSFS eller SFS	Författingsnamn
TSFS 2023:12	Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar
TSFS 2023:15	Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fartyg
1980:424	Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg
1980:789	Förordning (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg
2020:614	Avfallsförordning (2020:614)

2. Bakgrund till vägledningen

Det har sedan år 2002 funnits lagkrav på att mottagningsanordningar för avfall ska finnas i samtliga fritidsbåtshamnare som inte bedömts omfattas av gällande undantag, genom då gällande SJÖFS

2001:13. I den föreskriften fanns krav på att samtliga fritidsbåtshamnar skulle upprätta en plan för avfallsmottagning, en så kallad avfallshanteringsplan. Det var dock inte krav på att denna plan skulle skickas in och godkännas av den ansvariga myndigheten, om detta inte begärdes.

Genom 3 kap. 12 § förordning (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg har detta ändrats och nu är fritidsbåtshamnar skyldiga att ha en godkänd avfallshanteringsplan.

Transportstyrelsen har tidigare varit ansvarig för tillsyn av avfallsmottagningen i såväl fritidsbåtshamnar som industrihamnar, handelshamnar och fiskehamnar. Tillsynen av fritidsbåtshamnar övergick den 1 maj 2023, genom ändringar i Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, till kommunerna.

2.1 Identifiering och inventering av fritidsbåtshamnar

För att kunna fullfölja sitt tillsynsansvar över fritidsbåtshamnarnas avfallshanteringsplaner måste kommunerna börja med att identifiera vilka fritidsbåtshamnar som finns. Det finns enligt uppskattningar från Transportstyrelsen totalt ca 2300 fritidsbåtshamnar i Sverige. Det finns inget obligatoriskt register för fritidsbåtshamnar, och därför behöver varje kommun identifiera och inventera vilka fritidsbåtshamnar som finns i kommunen. Det är upp till tillsynsmyndigheten att kommunicera de nya kraven ut till fritidsbåtshamnarna. På Transportstyrelsens webbplats [Mottagning av avfall i hamn - Transportstyrelsen](#) finns information som riktar sig till fritidsbåtshamnarna.

Identifiering av fritidsbåtshamnar kan till exempel ske genom att söka på internet efter båtklubbar i kommunen alternativt nyttja karttjänster med flygfoto eller satellitbilder för att manuellt söka av vid kuster och insjöar. Nedan listas också hemsidor som kan vara behjälpliga vid inventering av fritidsbåtshamnar, det är dock viktigt att tänka på att hemsidorna inte har fullständiga register varpå det inte är säkert att samtliga fritidsbåtshamnar i din kommun går att lokalisera via dessa hemsidor.

[Svenska Gästhamnar \(svenskagasthamnar.se\)](https://svenskagasthamnar.se/)

[Eko Marina III - Inventering, kartläggning och miljömärkning av Sveriges fritidsbåtshamnar | Havsmiljöinstitutet \(havsmiljoinstitutet.se\)](#)¹

<https://batunionen.se/>

3. Lagstiftning och regler

Vägledningen utgår framförallt från Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12) samt från bestämmelser i:

- Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fartyg (TSFS 2023:15)
- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883,
- Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
- Förordning (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg och

¹ Under fliken "Datafiler för nedladdning" finns en Excel-fil med en lista över fritidsbåtshamnar.

- Avfallsförordning (2020:614)

3.1 Viktiga definitioner

I lagstiftningen som denna vägledning utgår ifrån finns ett antal definitioner som är viktiga för förståelsen av lagstiftningen och därmed även denna vägledning.

1 kap. 2 § (TSFS 2023:12)
1 kap. 2 § (TSFS 2023:15)

avfall från fritidsbåt	allt avfall som normalt sett uppstår under drift och användning av fritidsbåt
fritidsbåt	ett fartyg på minst 2,5 meter som, oavsett typ och framdrivningssätt, är avsett för sport- eller fritidsändamål och som inte används yrkesmässigt
fritidsbåtshamn	en hamn som huvudsakligen tar emot fritidsbåtar
mottagningsanordning	en fast, flytande eller rörlig anordning som kan tillhandahålla tjänsten att ta emot avfall från fartyg
toalettavfall	1. avloppsvatten och annat avfall från varje typ av toalett och urinoar, 2. annat spillvatten som är blandat med sådant avfall som avses i punkt 1.
indirekt avgift	en avgift som betalas för tillhandhållande av tjänster avseende mottagningsanordningar i hamn oberoende av om fartyget avlämnar avfall eller inte
fiskefartyg	ett fartyg som är utrustat och i kommersiellt syfte används för att fånga eller bereda fisk eller andra levande tillgångar ur hav, sjöar eller andra vattendrag
fiskehamn	en hamn som utformats för att ta emot fiskefartyg och som utgör utgångspunkt för fiskefartygs verksamhet

3.2 Vilka fritidsbåtshamnar omfattas av lagstiftningen?

När det gäller fritidsbåtshamnar ställs det krav på att mottagningsanordningar ska finnas vid samtliga hamnar som har utrymme för fler än 25 fritidsbåtar. Några typer av hamnar är dock undantagna från krav på mottagningsanordningar och avfallshanteringsplaner.

3 kap. 5-5a §§
(1980:789)

Mottagningsanordningar krävs inte vid

1. bryggor eller andra anordningar för fritidsbåtar som huvudsakligen används för transport till öar där den som förfogar över båtplatsen har tillgång till bostad och avfallet kan omhändertas vid denna bostad.
2. bryggor eller andra anordningar som ligger i anslutning till restauranger, affärer, turistattraktioner och så vidare.
3. platser där båtplatserna endast är för boende i området som därför kan antas hantera sitt avfall vid sin bostad.
4. naturhamnar
5. bryggor som endast används av inrikestrafik för kortare tilläggning för att hämta och lämna passagerare.

Om en hamn eller plats är undantagen från att ha mottagningsanordningar krävs det heller inte någon godkänd avfallshanteringsplan för hamnen eller platsen. Däremot kan en hamn eller plats vara

skyldig att ha en godkänd avfallshanteringsplan även om de inte är skyldiga att ha en mottagningsanordning, vilket beskrivs närmare under 6.1. Vad gäller undantag 3 ska det vara att samtliga båtplatser i hamnen innehåller av den som bor i direkt anslutning till hamnen och inte att majoriteten gör det eller att man bor fler kilometer från båtplatsen.

3.3 Definiera hamntyper

Ibland kan det vara svårt att bedöma vilken typ av hamn det rör sig om. Kommunen har endast tillsynsansvar på fritidsbåtshamnar, men det är inte ovanligt att en hamn kan bestå av flera olika typer av "delhamnar".

2 kap. 5 § (TSFS 2023:15)
2 kap. 2 § (TSFS 2023:12)

Detta kan i vissa fall innebära att en hamn exempelvis kan komma att definieras som både en fritidsbåtshamn och fiskehamn. För hamnen innebär detta att de behöver följa både de regelverk som vänder sig till fritidsbåtshamnar och de regelverk som vänder sig mot industrihamnar, handelshamnar och fiskehamnar.

En fritidsbåtshamn kan dock exempelvis ta emot anlöp från större fiskebåtar utan att hamnen ska anses vara en fiskehamn, det är därför viktigt att skilja på om hamnen i fråga är en utgångspunkt för kommersiella fiskefartyg eller om det endast i undantagsfall anlöps av dessa (se definitionen för fiskehamn).

Om en hamn till största del nyttjas av fritidsbåtar och den endast nyttjas av ett fåtal kommersiella fiskefartyg med ett litet behov av avfallsavlämning som kan använda mottagningsanordningarna för fritidsbåtar, kan dessa i vissa fall bortses från och får då ingå i den tillsyn av fritidsbåtshamnar som ska ske enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12). Om hamnen däremot till största del nyttjas av fritidsbåtar men även fler än ett fåtal fiskebåtar som har hamnen som utgångspunkt för sin fiskeverksamhet ska dessa fiskebåtar anses utgöra en egen fiskebåtshamn, medan resterande fritidsbåtar ska anses utgöra en fritidsbåtshamn. Det blir i detta fall två olika hamnar som ligger på precis samma ställe, men som har olika regelverk och olika ansvariga tillsynsmyndigheter.

Detta innebär att det blir en bedömning från fall till fall huruvida den delen som mottar eller utgörs av fiskefartyg ska omfattas av såväl Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12) som Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fartyg (TSFS 2023:15).

Transportstyrelsen utgår från att vissa hamnar själva kommer att definiera sig som fiskehamnar och därigenom kontakta Transportstyrelsen för godkännande av sina avfallshanteringsplaner. Men om en hamn själv bedömt att de omfattas av det tidigare beskrivna undantaget bör kommunen kontakta Transportstyrelsen via miljo@transportstyrelsen.se vid misstanke om att detta är, eller kan vara felaktigt. Transportstyrelsen kommer då att göra en bedömning av huruvida den delen av hamnen som nyttjas av fiskebåtar ska anses vara en egen hamn eller inte.

4. Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar

4.1 Vilka behöver ta emot avfall?

För fritidsbåtshamnar ställs det krav på att samtliga fritidsbåtshamnar med plats för fler än 25 båtar ska ha mottagningsanordningar om de inte omfattas av något av de undantag som presenterades under rubrik 3.2. Här avses plats i vattnet och inte exempelvis uppställningsplatser på land.

**3 kap. 5 & 5 a §§
(1980:789)**

En hamn måste inte ha mottagningsanordningar om de i sin avfallshanteringsplan kan redovisa att det inte finns behov för avfallsavlämning av någon avfallstyp.

Det ska finnas mottagningsanordningar för andra typer av avfall än förorenat barlastvatten och tankspolvatten i alla hamnar.

4.2 Vem är ansvarig för att mottagningsanordningar finns tillgängliga?

Den som tar ut en avgift för att båtarna nyttjar hamnen är ansvarig för att det finns mottagningsanordningar. Om det inte tas ut avgifter i hamnen faller det juridiska ansvaret för mottagningsanordningar på fastighetsägaren.

**3 kap. 5 § (1980:789)
2 kap. 1 § (TSFS 2023:12)**

Detta innebär att en fritidsbåtshamn ska ha mottagningsanordningar oavsett om båtägarna betalar för detta via en indirekt/generell avgift eller ingen avgift alls. Avgifterna i sig styr endast vem som är ytterst ansvarig för att reglerna uppfylls.

4.3 Vilka typer av avfall ska tas emot?

En tumregel att minnas är att hamnen behöver ha mottagningsanordningar för det avfall som dess användare normalt sett har behov av att avlämna och som uppstår under drift eller användning av en fritidsbåt. Här ska det röra sig om normal drift och inte undantagsfall så som exempelvis nödraketer eller brandsläckare. Det ska vara avfall som uppstår när båten används i vattnet eller vid sjösättning, som exempelvis oljefilter, batterier, glykol eller liknande. Däremot omfattas inte avfall som uppstår vid exempelvis underhållsarbete av båten när det står på land, som båtbottnfärger eller liknande. Detta avfall omfattas istället av miljöbalken.

**2 kap. 2 §
(TSFS 2023:12)**

Mottagningsanordningarna ska vara korrekt lämpade för det behov som finns för avlämnande av avfall i hamnen. I normala fall bör avfall av följande slag tas emot i fritidsbåtshamnar:

- Toalettavfall från såväl installerade som portabla toaletter.
- Hushållsliknande avfall/matavfall.
- Farligt avfall såsom exempelvis olja, batterier och kemikalier.

Om det i en fritidsbåtshamn inte finns något identifierat behov av avfallsavlämning för en viss avfallstyp är fritidsbåtshamnen inte skyldig att ha en mottagningsanordning för denna avfallstyp.

4.4 När det finns andra fartyg än fritidsbåtar i hamnen

Om en fritidsbåtshamn även tar emot andra fartyg än fritidsbåtar ska det också finnas mottagningsanordningar för de avfallstyper som dessa fartyg normalt sett har behov av att lämna. Det innebär att om hamnen normalt anlöps av andra typer av fartyg än fritidsbåtar som har behov av avlämning av exempelvis sludge² eller oljeförorenat läsvatten ska det finnas möjligheter för dessa fartyg att lämna detta avfall i hamnen. Dessa fartyg skulle exempelvis kunna bestå av arbetsbåtar som nyttjar hamnen. Kommersiella båtar och fartyg får dock inte utgöra en betydande del av de som normalt anlöper fritidsbåtshamnen, om detta är fallet ska de delar av hamnen som mottar denna trafik bedömas vara en handelshamn, industrihamn eller fiskehamn och tillsynsansvaret för denna del läggs då på Transportstyrelsen.

**2 kap. 2 §
(TSFS 2023:12)**

5. Hur ska mottagningen av avfall utformas?

Mottagningen av avfall i en fritidsbåtshamn ska ske i enlighet med 3 kap. Avfallsförordningen (2020:614). Detta innebär att en fritidsbåtshamn har samma krav på utsortering av exempelvis olika sorters förpackningsmaterial som andra typer av verksamheter. En fritidsbåtshamn kan därför inte endast tillhandahålla exempelvis en container för brännbar fraktion så länge separat insamling inte kan anses vara genomförbar enligt 3 kap. 16 § Avfallsförordningen (2020:614).

**3 kap. 1-19 a §§ (2020:614)
3 kap. 1-3 §§ & 2 kap. 2 § (TSFS 2023:12)**

Kapaciteten på mottagningsanordningarna ska vara tillräcklig för samtliga som nyttjar dessa. Detta ska den som är ansvarig för mottagningsanordningarna redogöra för i hamnens avfallshanteringsplan.

Mottagningsanordningarna i en fritidsbåtshamn ska vara enkla vad gäller exempelvis användarvänlighet och tekniska lösningar. Det är viktigt att samtliga som behöver nyttja fritidsbåtshamnens mottagningsanordningar kan göra detta utan större svårigheter. Fritidsbåtshamnen bör också utforma all mottagning av avfall utefter de behov som finns från användarna. Detta gäller kanske framförallt toalettavfall där det i vanliga fall används två skilda principer för tömning. Dessa består av sugtömning med slangledning och utslagsvask där tankar från transportabla toaletter alternativt transportabla sugtömningsstationer kan tömmas.

5.1 Placering och säkerhet

Mottagningsanordningar för avfall ska vara placerade på en plats som är lämplig för fritidsbåtar. Avlämning av avfall ska kunna genomföras på ett sätt som är säkert både ur hälso- och miljösynpunkt.

Placeringen ska även vara lämplig ur säkerhetssynpunkt, vilket innebär att det ska vara säkert att lägga till där. I föreskriften beskrivs detta som en "ändamålsenlig plats".

**2 kap. 4 § & 3 kap. 4-5 §§
(TSFS 2023:12)**

² Oljehaltig restprodukt som uppstår vid oljeseparering ombord på fartyg.

Väder-, vind- och djupförhållanden är exempel på förhållanden som skulle kunna utgöra en risk vid avlämnande av avfall. Placeringen av mottagningsanordningen bör heller inte hindra framkomligheten för andra båtar i hamnen.

Ansvarig för mottagningsanordningen behöver därför tänka på samtliga perspektiv när de utformar sin avfallsmottagning och avfallshanteringsplan.

Om olyckan är framme och avfall kommer ut i vattnet eller på marken ska den som är ansvarig för mottagningsanordningarna tillse att åtgärder omedelbart vidtas för att förhindra spridning av utsläppet. Fritidsbåtshamnen behöver därför fundera över eventuella säkerhetsåtgärder som krävs vid mottagningen av avfall. Några säkerhetsåtgärder skulle exempelvis kunna vara att oljelänsar finns i anslutning till den plats där eventuell avlämning av spillolja erbjuds, det kan också vara enkla lösningar som exempelvis en håv med långt skaft som kan användas för att plocka upp fast avfall som tappats eller blåst i vattnet vid tömning.

5.2 Gemensamma mottagningsanordningar

Flera fritidsbåtshamnar får ha gemensamma mottagningsanordningar. När en hamn har gemensamma mottagningsanordningar med en annan hamn så gäller övriga bestämmelser i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12) för båda hamnarna. Detta innebär att båda fritidsbåtshamnarna är skyldiga att ha lättillgänglig information om mottagningsanordningarna, samråd med hamnanvändare och övriga intressenter (detta kan dock göras gemensamt), en godkänd avfallshanteringsplan och så vidare.

2 kap. 5-6 §§
(TSFS 2023:12)

Ett ytterligare krav tillkommer dock för fritidsbåtshamnar som har gemensamma mottagningsanordningar, nämligen krav på att detta inte får skapa onödiga dröjsmål för de fritidsbåtar som har behov av att avlämna avfall vid dessa mottagningsanordningar. Det ska även vara ok för den hamnen som har mottagningsanordningen att andra hamnar hänvisar sina båtar dit.

Det är viktigt att fritidsbåtshamnarnas mottagningsanordningar ligger i närområdet sett till de hamnar som nyttjar dessa. Avlämning av avfallet får därmed inte innebära någon större tidsförlust för användarna.

Förutom onödigt dröjsmål får gemensamma mottagningsanordningar heller inte orsaka olägenhet för dess användare. Det får således inte leda till en väsentligt ökad bränsleförbrukning, ökade säkerhetsrisker eller långa köer för användarna.

Som handläggare är det viktigt att du alltid kontrollerar mottagningsanordningens positionering i förhållande till de fritidsbåtshamnar som anvisar till denna. Du behöver också ta ställning till mottagningsanordningarnas kapacitet i förhållande till båda fritidsbåtshamnarna som anvisar sina användare till dessa, samt att en överenskommelse om detta samnyttjande finns.

5.3 När en mottagningsanordning är ur funktion eller inte fungerar som den ska

Om en mottagningsanordning är ur funktion eller inte fungerar som den i normala fall ska, ska den alltid repareras skyndsamt.

2 kap. 3 §
(TSFS 2023:12)

För att säkerställa detta bör fritidsbåtshamnen exempelvis ha ett avtal med serviceverksamhet som ansvarar för mottagningsanordningarnas funktion eller om ansvarig person i fritidsbåtshamnen har reservdelar på lager samt kompetens för att reparera mottagningsanordningarna. Det bör också vara tydligt för användarna hur och var man felanmäler en mottagningsanordning.

I föreskriften står det att trasiga eller av annan anledning icke fungerande mottagningsanordningar ska åtgärdas "utan onödigt dröjsmål". Onödigt dröjsmål skulle i detta fall exempelvis kunna vara om fritidsbåtshamnen inte har serviceavtal på en mottagningsanordning eftersom de har kompetens internt för reparation av denna mottagningsanordning, men att personen med denna kompetens till exempel är bortrest en längre tid eller av annan anledning inte har möjlighet att skyndsamt tillse att reparation utförs.

Det skulle också kunna vara att fritidsbåtshamnen, trots att de vet att ett behov finns, inte har reservdelar för mottagningsanordningar där en särskild del återkommande behöver bytas och att dessa byten vid varje tillfälle leder till längre mottagningsstopp på grund av leveranstider för reservdelen.

5.3.1 Vem ska meddelas vid trasiga mottagningsanordningar?

Om en fritidsbåtshamn har en mottagningsanordning som är ur funktion ska de som använder anordningen först och främst vända sig till den som är ansvarig för mottagningsanordningen i hamnen. Om en användare vänt sig till den som är ansvarig för mottagningsanordningen utan att mottagningsanordningen har åtgärdats inom en rimlig tid, bör kommunen meddelas om detta. Kommunen kan då genom tillsyn på plats eller genom att påbörja ett ärende gällande detta göra aktuellt att mottagningsanordningen behöver åtgärdas.

5.4 Tydlig information om hamnens mottagningsanordningar

Den som är ansvarig för de mottagningsanordningar som finns i en fritidsbåtshamn är också skyldig att tillse att hamnanvändarna kan ta del av lättillgänglig information om dessa.

6 kap. 1-3 §§
(TSFS 2023:12)

Informationen ska bestå av:

- Karta eller skiss som visar var mottagningsanordningar finns för respektive avfallstyper samt vilka tider dessa är öppna för mottagning.
- En förteckning över vilka avfallstyper som tas emot i hamnen.
- En beskrivning av hur avlämningsförfarandet ska ske.
- Kontaktperson för frågor eller ytterligare information om mottagningsanordningarna i hamnen.
- En beskrivning av eventuella avgifter för avfallsavlämning.

Samtlig information ska även finnas tillgänglig på engelska om det är relevant utifrån hamnanvändarnas behov, exempelvis om hamnen normalt besöks av hamnanvändare som inte har svenska som modersmål.

Informationen ska vara tydlig, uppdaterad och offentliggjord.

6. Avfallshanteringsplaner

Den som ansvarar för mottagningsanordningarna i en fritidsbåtshamn ska utse en eller flera personer som är ansvariga för att upprättandet och genomförandet av en plan för mottagandet av avfall i hamnen, en så kallad avfallshanteringsplan. Avfallshanteringsplanen tillser bland annat att hamnen i förväg har planerat för:

5 kap. 1 & 5 §§ (TSFS 2023:12)
6 kap. 5a § (1980:424)

- hur mottagande av avfall ska ske,
- hur mottagningsanordningarna utformas,
- hur avgifter ska tas ut,
- vilka säkerhetsåtgärder som behövs för att förhindra att avfall kommer ut till land eller vatten och
- hur hamnen säkerställer att eventuell reparation av mottagningsanordningar utförs utan onödigt dröjsmål, med mera.

Avfallshanteringsplanen ska godkännas av den tillsynsansvariga, det vill säga, kommunen.

6.1 Vilka hamnar behöver ha en avfallshanteringsplan?

Vilka hamnar som behöver ha en godkänd avfallshanteringsplan är direkt sammanbundet med vilka som är skyldiga att ha mottagningsanordningar. Alla hamnar som är skyldiga att ha mottagningsanordningar behöver således också ha en godkänd avfallshanteringsplan.

5. kap 4 § (TSFS 2023:12)
3 kap. 12 § (1980:789)

Om en hamn som inte omfattas av undantagen från kraven för att tillhandahålla mottagningsanordningar bedömer att det inte finns något behov för mottagningsanordningar i hamnen så ska de ändå ha en godkänd avfallshanteringsplan. I den avfallshanteringsplanen behöver hamnen motivera varför avlämningsbehov saknas.

6.2 Samrådskrav inför upprättande och revidering av avfallshanteringsplan

Hamnanvändarna ska ha möjlighet att klargöra för de som är ansvariga för mottagningsanordningarna i hamnen vilket behov av avfallsavlämning som finns. Därför ställs det krav på att det inför upprättande och revidering av en hamns avfallshanteringsplan, ska hållas ett samråd där hamnanvändare och eventuella övriga berörda ska bjudas in. Övriga berörda kan i detta fall exempelvis vara representanter från aktuell kommun, avfallstransportör eller avfallsmottagare. Hamnen ska också hålla samråd fortlöpande med hamnanvändarna så länge som hamnen har en giltig avfallshanteringsplan.

5. kap 6 §
(TSFS 2023:12)

6.3 När ska avfallshanteringsplanen revideras

En fritidsbåtshamns avfallshanteringsplan ska uppdateras så fort behovet av avfallsavlämning väsentligen förändras. En väsentlig förändring är när

5 kap. 8-9 §§
(TSFS 2023:12)

det exempelvis krävs en ny anordning för en särskild avfallsfraktion, om hamnen byggs ut eller om antalet hamnanvändare förändras betydligt och kapacitetsbehovet för mottagning ökar.

Avfallshanteringsplanen ska också, även om inga väsentliga ändringar sker, revideras med högst fem års mellanrum. Hamnen ska då minst tre månader innan föregående avfallshanteringsplan gått ut, inkomma med en ny plan till kommunen.

6.4 Inrapportering till Transportstyrelsen

När kommunen har godkänt en avfallshanteringsplan ska de, så snart som Transportstyrelsen begär det, överlämna information om hamnens namn och plats till Transportstyrelsen. Om hamnen tar emot fartyg med en bruttodräktighet över 300 behöver detta rapporteras i särskild ordning. Anledningen till detta är att Transportstyrelsen ska kunna anmäla att det är en fritidsbåtshamn och att hamnen därmed kan undantas från det kvittokrav fritidsbåtshamnar i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883 artikel 7.2. annars omfattas av. Kvittokravet innebär att fartyg med en bruttodräktighet över 300 har rätt att få ett kvitto på att de avlämnat avfall, vilket kan vara svårt och kostsamt för en fritidsbåtshamn att anordna. Om de större fartygen med en bruttodräktighet över 300 vid en inspektion i ett annat EU-land inte kan visa att föregående avlämningshamn är undantagen från kvittokravet, kan de riskera sanktioner på grund av detta.

5 kap 2-3 §§
(TSFS 2023:12)

7. Avgifter för mottagande av avfall

När det kommer till avgifter får hamnen ta ut en avgift för att täcka kostnaderna för mottagandet av avfall men de får inte ta betalt för den faktiska mängden avfall de får in. Kostnaden för avfallet ska istället utgöras av en indirekt avgift som ska betalas av samtliga som nyttjar hamnen oavsett om de har avfall att lämna eller inte. Detta är för att hamnens kostnadsstäckningssystem inte ska få utgöra ett incitament för fartyg att släppa ut sitt avfall till vattnet.

4 kap. 1-2 & 4 §§
(TSFS 2023:12)

Hamnarna har dock möjlighet att differentiera avgifter på andra faktorer än avfallsmängd. Exempelvis skulle en fritidsbåtshamn kunna ha olika avgifter beroende på båtarnas storlek eller på båttyp. Hamnen har också möjlighet att differentiera avgifter utifrån tillhandahållandet av tjänster utanför normal arbetstid.

7.1 Hur ska avgiften vara utformad?

Avgiften för mottagning och behandling av hushållsliknande avfall och farligt avfall ska tas ut som en indirekt avgift. Denna indirekta ska vara baserad på

4 kap. 2 §
(TSFS 2023:12)

1. de totala indirekta administrativa kostnaderna och
2. de totala direkta kostnaderna för faktiskt avlämning av avfall under föregående år.

I indirekta administrativa kostnader ingår exempelvis kostnader för framtagande eller uppdateringar av avfallshanteringsplaner, organisering av samrådsförfaranden, kostnader för förmedling av information genom exempelvis skyltar, affischer eller flygblad, kostnader för förvaltning av eventuella system för avfallshantering m.m.

I de totala direkta kostnader ingår kostnader som ofta är mer mätbara än de indirekta kostnaderna. Detta kan exempelvis vara containerhyra, hämtningsavgifter, behandlingsavgifter, kostnad för rengöring av mottagningsanordningen med mera.

7.1.1 Annan kostnadstäckningsmodell för toalettavfall

För toalettavfall har fritidsbåtshamnarna möjlighet att nyttja en kostnadsmodell som är en blandning av en indirekt och en direkt avgift.

**4 kap. 3 §
(TSFS 2023:12)**

Avgiften som ska tas ut för toalettavfallet beräknas då utifrån indirekta administrativa kostnader samt minst 30 procent av de totala direkta kostnaderna för toalettavfallet från föregående år. Att använda detta kostnadstäckningssystem för toalettavfall är inget som är tvingande och ska endast ses som en möjlighet för de hamnar som har den infrastruktur som krävs för att genomföra denna typ av kostnadstäckning. Uträkningen ska dock alltid ske från minst 30 procent av de totala direkta kostnaderna. Högre procentantal är tillåtna men inte lägre.

I många fall kan det vara aktuellt för en fritidsbåtshamn att utforma denna avgift efter 100 procent av de totala direkta kostnaderna för toalettavfallet, detta eftersom det i många fall inte är möjligt att väga toalettavfallet vid tömning. När detta görs har dock inte fritidsbåtshamnen möjlighet att ta ut extra avgift för eventuell mängd toalettavfall som överstiger det beräknade värdet.

Detta sker då enligt följande exempel.

Exempel på kostnadstäckningsmodell för toalettavfall

Fritidsbåtshamnen har valt att beräkna sin avgift utifrån indirekta administrativa kostnader och 30 % av de totala direkta kostnaderna från föregående år. Hamnen tar alltså ut en indirekt avgift som berättigar fartygen att lämna allt hushållsliknande avfall och farligt avfall samt toalettavfall i den mängd som motsvarar 30 % av de direkta kostnader som hamnen hade för toalettavfall för föregående år.

Mängden toalettavfall som varje fartyg ska ha rätt att lämna vid betalande av den indirekta avgiften kan då beräknas enligt nedanstående fiktiva exempel;

Hamnen tog föregående år emot 20 000 kg toalettavfall

Antal anlöp av fritidsbåtar med installerad toalett var 1000 st.

Hamnens totala direkta kostnader, det vill säga kostnaderna för hämtning och behandling av toalettavfall föregående år var 100 000 kr.

För att veta vilken summa 30 % av de totala direkta kostnaderna för hämtning och behandling av toalettavfall motsvarar kan formeln $0,3 * \text{totala direkta kostnader} / \text{antal fartygsanlöp}$ användas, det vill säga $0,3 * 100\,000 \text{ kr} / 1000 \text{ anlöp} = 30 \text{ kr/anlöp}$. Varje fritidsbåt som betalar indirekt avgift har alltså rätt att lämna en mängd toalettavfall som motsvarar 30 kr.

För att veta vilken mängd det motsvarar måste först kostnaden per kg beräknas, det vill säga totala direkta kostnader för hämtning och behandling av toalettavfall/mängd mottaget toalettavfall. Enligt exemplet ovan beräknas det som $100\,000 \text{ kr} / 20\,000 \text{ kg} = 5 \text{ kr/kg}$.

Genom att ta den mängd som fritidsbåten har rätt att lämna och dividera den med kilopriset så fås denna mängd fram, det vill säga $30 \text{ kr} / 5 \text{ kr/kg} = 6 \text{ kg}$ i ovanstående exempel.

När en fritidsbåt betalar indirekt avgift ska den berättigas att lämna 6 kg toalettavfall. Om fritidsbåten har behov av att lämna en större mängd så har hamnen i detta exempel rätt att ta ut den direkta kostnaden ($=5 \text{ kr/kg}$) för mängder som överstiger 6 kg.

7.1.2 Hamnen måste redogöra hur avgiften räknats fram

Det är viktigt att fritidsbåtshamnen redogör för hur

kostnadstäckningssystemet är framräknat i sin avfallshanteringsplan.

Du som handlägger avfallshanteringsplanen måste tillse att det finns en

redogörelse i hamnens avfallshanteringsplan samt att denna redogörelse följer de regler som beskrivs under ovanstående rubriker. Om hamnen redogjort för dessa avgifter på ett bristfälligt sätt ska kompletteringar begäras in. Om hamnen inte kan redogöra för hur avgiften räknats fram eller om hamnen inte beräknat sin avgift enligt föreskriften ska avfallshanteringsplanen inte godkännas. Hamnen behöver då föreläggas om att göra om avgiften.

**5 kap. 7 § punkt 14
(TSFS 2023:12)**

8. Handläggning av inkommen avfallshanteringsplan

När en plan för mottagning och hantering av avfall inkommit bör du som handläggare först och främst kontrollera att planen innehåller de uppgifter som framkommer av 5 kap. 7§ Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12).

5 kap. 7 §
(TSFS 2023:12)

Nedan följer en beskrivning av vad som ska finnas med i planen och hur du som handläggare bör bedöma uppgifterna.

1. Fritidsbåtshamnens namn och kontaktuppgifter inklusive besöksadress, postadress samt faktureringsadress.

Dessa uppgifter behövs dels för kommunens tillsyn men även för Transportstyrelsens registerföring. Var därför alltid noga med att se till att samtliga av dessa uppgifter är bifogade, även om dessa inte skulle vara.

2. Ansvariga för upprättande och genomförande av planen inklusive kontaktuppgifter.

Enligt föreskriften ska den som är ansvarig för avfallsmottagningen utse en eller flera personer som ansvarar för upprättandet och genomförande av planen. Då du som handläggare kontrollerar inkommen avfallshanteringsplan är det viktigt för dig att kontaktpersonen som angetts är den som är ansvarig för upprättandet och genomförandet av planen och inte endast generell kontaktperson för fritidsbåtshamnen eller ansvarig för övriga områden inom verksamheten.

3. En beskrivning av hamnens verksamhet.

Det bör framgå av beskrivningen vilken typ av hamn det är. Detta kan bestå av uppgifter om huruvida hamnen drivs av en förening eller företag, om det är en gästhamn eller en båtklubb samt vilka typer av aktiviteter som normalt äger rum i hamnen. Om underhållsarbete såsom exempelvis slipning, polering, bottenmålning eller iordningställande för vinterförvaring av t.ex. båtmotorer utförs i hamnen bör även detta framgå i beskrivningen.

4. En beskrivning av avlämningsbehovet utifrån de båtar som normalt anlöper hamnen uppdelat på kategorierna hemmahörande och gästande båtar, hur många av dessa som har toalett ombord, samt eventuella andra anlöpande fartyg som inte är fritidsbåtar. Om inget avlämningsbehov har identifierats ska detta beskrivas.

Normalt sett har fritidsbåtar behov av att lämna ifrån sig toalettavfall, hushållsliknande avfall samt vissa typer av farligt avfall såsom exempelvis kemikalierester och spillolja. Om hamnen även tar emot andra typer av fartyg bör det utredas huruvida det finns behov för mottagningsanordningar för andra avfallstyper. Detta skulle exempelvis kunna vara möjligheter för större båtar i kommersiell drift att avlämna sludge eller farligt avfall i en större utsträckning, och för eventuell mindre fiskebåt skulle det också kunna innebära möjlighet att avlämna exempelvis kasserad fiskeutrustning.

Vad gäller toalettavfall bör det framgå att hamnen beaktat hur tömningen ska ske utefter vilka behov som finns hos användarna. I vanliga fall används två skilda principer för tömning av toalettavfall, vilka är sugtömning med slangledning och utslagsvask där tankar från transportabla toaletter och även transportabla sugtömningsstationer kan tömmas.

Om hamnen bedömer att det inte finns något avlämningsbehov för avfall ska detta beskrivas.

5. En beskrivning av om fritidsbåtshamnen tar emot fartyg med en bruttodräktighet över 300.

Fartyg med bruttodräktighet över 300 kan komma att bli föremål för kontroll av huruvida de har avlämningskvitton för avfall i andra länder. Då majoriteten av fritidsbåtshamnar i Sverige är obemannade och därför inte har möjlighet att lämna ut kvitton på avlämnat avfall behöver de därför undantas från detta krav. För att hamnar som tar emot fartyg med en bruttodräktighet över 300 ton ska bli undantagna från krav på kvittoutlämning behöver detta anmälas till Safe Sea Net (SSN) vilket görs av Transportstyrelsen. Det är därför viktigt att Transportstyrelsen blir meddelade om en fritidsbåtshamn anger att de tar emot fartyg med bruttodräktighet över 300 ton.

6. En beskrivning av den uppskattade mängd och typ av avfall som beräknas tas emot per år från de fritidsbåtar som normalt använder hamnen samt underlaget för uppskattningen. Hänsyn ska tas till framtida förändringar av mängd och typ av avfall som kommer att tas emot.

Det är viktigt att hamnen både skickar en uppskattning av mängden samt vilket underlag de nyttjar för att uppskatta detta. Underlaget kan bestå av exempelvis kostnader för avfall från föregående år fördelade på avfallsfraktioner, eller en uträkning baserad på antal fritidsbåtar som förväntas nyttja hamnen. Dessa uppgifter bör jämföras med de uppgifter som lämnas i punkt 4 samt punkt 7. Du som handläggare får själv avväga om uppskattningarna verkar rimliga i förhållande till antalet båtar och båttyper samt om mottagningsanordningarna är rimliga för den mängd avfall som uppskattas avlämnas.

7. En beskrivning av mottagningsanordningarna och vilken typ av avfall de är avsedda för.

Jämför med uppgifterna som lämnats enligt punkt 6. Du bör som handläggare avväga om det kan vara rimliga typer av mottagningsanordningar samt rimlig kapacitet på dessa. Tänk även på att kapaciteten är i direkt relation till hur ofta avfallet vidaretransporteras från hamnen till slutmottagare. Se exemplet nedan. Det är också viktigt att tillse att mottagningsanordningarna uppfyller kraven på utsortering i 3 Kap. Avfallsförordningen (2020:614).

Exempel på beskrivning av mottagningsanordningar som behöver utredas

Fritidsbåtshamnen "Båtholmen" utanför Båtstaden har beräknat att de årligen kommer att ta emot 10 ton avfall bestående av flera olika blandade fraktioner. Hamnen har angett att de för detta tillhandahåller två stycken 120 liters avfallskärl i plast för brännbart avfall.

Hur ska du som handläggare bedöma detta?

Hamnen har i detta exempel angett två saker som du som handläggare bör ifrågasätta. Dels har hamnen angett att de tillhandahåller mottagningsanordningar för brännbart där de anger att allt avfall ska slängas, detta är inte korrekt då mottagningen då denna mottagning skulle strida mot bestämmelserna om separat insamling i avfallsförordningen (2020:614).

Om detta inte skulle strida mot tidigare nämnda bestämmelser bör du som handläggare utreda om kapaciteten är tillräcklig. Fritidsbåtssäsongen varar vanligen från maj till september. Om hamnen angett att de tar emot 10 ton avfall skulle detta innebära att de i snitt mottar 81 kilo avfall per dag förutsatt att mottagningen endast sker under fritidsbåtssäsongen, kapaciteten på mottagningsanordningarna bör därför ifrågasättas, alternativt behövs tömningsintervallet utredas.

8. En beskrivning av om hamnen har gemensamma mottagningsanordningar med annan hamn, samt en beskrivning av hur dessa har tillräcklig kapacitet för samtliga normalt anlöpande båtar till dessa fritidsbåtshamnar.

Två eller fler hamnar får nyttja gemensamma mottagningsanordningar så länge de följer övriga krav. Krav ställs på att mottagningsanordningarna ska ha tillräcklig kapacitet för hamnarnas användare. Med kapacitet menas här både storlek samt tillgänglighet på mottagningsanordningarna. Om hamnen har gemensamma mottagningsanordningar med en annan hamn får detta inte skapa en olägenhet eller onödigt dröjsmål för de fritidsbåtar som har behov av att avlämna avfall och som nyttjar hamnarna.

En olägenhet skulle exempelvis kunna vara att avståndet från hamnen till lämningsplatsen är långt och det är resurskrävande att ta sig dit eller att det bildas långa köer till de platser där mottagningsanordning finns på grund av att kapaciteten för mottagande eller åtkomsten till mottagningsanordningarna inte är anpassade efter antalet användare.

Här krävs att handläggaren själv bedömer om kapaciteten och placeringen är rimlig.

Om två eller fler hamnar nyttjar gemensamma mottagningsanordningar ska fortfarande dessa hamnar ha avfallshanteringsplaner och samtliga hamnar ska beskriva vilka övriga hamnar de har gemensamma mottagningsanordningar med i sin avfallshanteringsplan. Det ska även finnas en överenskommelse mellan hamnarna att det är ok att en annan hamn hänvisar sina båtar till den andra hamnens mottagningsanordning.

9. En karta eller skiss som visar var mottagningsanordningarna för respektive avfallstyp är belägna i fritidsbåtshamnen, samt hur fritidsbåtshamnens användare underrättas om hamnens mottagningsanordningar.

Mottagningsanordningarna ska vara placerade på en för fritidsbåtarna ändamålsenlig plats. Detta innebär att det ska vara enkelt för användarna att avlämna avfallet i hamnen. Med ändamålsenlig

plats avses en plats som tillåter att fritidsbåtar på ett enkelt och säkert sätt kan genomföra avlämning av bland annat toalettavfall med hänsyn till väder, vind, vattendjup och andra förhållanden. Det är även ändamålsenligt att mottagningsanordningen är belägen på en plats som är lättillgänglig och inte hindrar framkomligheten för resterande båtar i hamnen när någon nyttjar mottagningsanordningen.

10. En beskrivning av hur det säkerställs att anordningarna fungerar klanderfritt och att anordningar som är ur funktion repareras utan onödigt dröjsmål.

Hamnen behöver visa att de har planerat för hur anordningarnas funktion ska kontrolleras samt att de har rutiner för hur eventuellt reparations- eller åtgärdsarbete eller beställning av detta ska utföras. Rutinerna behöver inte vara skriftliga men samtliga personer som ansvarar för mottagningsanordningar i hamnen bör känna till dem.

11. En beskrivning av vilka säkerhetsåtgärder hamnen vidtar för att förhindra och vid behov begränsa att avfall kommer ut på land eller i vatten.

Den som ansvarar för mottagningsanordningarna ska omedelbart vidta åtgärder för att begränsa ett utsläpp.

Med att vidta åtgärder menas i detta fall inte att den mottagningsansvarige personligen ska stoppa ett utsläpp av avfall, men den mottagningsansvarige ska tillse att säkerhetsåtgärder genomförts som gjort det möjligt att på ett effektivt sätt förhindra eller begränsa utsläpp av avfall till vatten eller mark.

Säkerhetsåtgärderna kan både vara av förebyggande art samt av begränsande eller åtgärdande art. En förebyggande säkerhetsåtgärd kan exempelvis bestå av invallningar som kan placeras under en mottagningsanordning, medan en begränsande säkerhetsåtgärd exempelvis skulle kunna vara att tillhandahålla länsar som kan användas vid spill och läckage till vatten, en håv med långt skaft som kan användas för att plocka upp fast avfall som hamnat i vattnet eller absorbenter som kan användas vid oljespill på land.

12. Uppgifter om vilken kommun eller vilket/vilka företag som tar emot eller transporterar bort avfallet.

Uppgifterna ska vara uppdaterade och hamnen bör ha anordnat eller utrett mottagande eller transportförfarande för avfallet när avfallshanteringsplanen skickas in. Om flera aktörer är inblandade i avfallstransport eller mottagning bör hamnen ange samtliga aktörer fördelade på avfallsfraktioner.

13. En beskrivning av hur fritidsbåtsägarna kan rapportera brister i mottagning och hantering av avfall till den som är ansvarig för mottagning av avfall i hamnen.

Hamnen bör se till att det är enkelt för fritidsbåtsägarna att rapportera fel eller brister. Detta är även viktigt för att hamnen ska ha möjlighet att snabbare kunna åtgärda fel eller problem med sina mottagningsanordningar. Hamnen bör tillse att det går att anmäla fel eller brister närhelst dessa upptäcks. Detta kan exempelvis ske genom att hamnanvändare har möjlighet att både ringa och skicka e-post för att anmäla bristfälliga mottagningsanordningar.

Hamnen bör tillse att kontaktuppgifter till ansvarig för mottagningsanordningarna finns lättillgängligt, gärna i form av telefonnummer för felanmälan uppsatta i på eller i närheten av mottagningsanordningarna.

14. En beskrivning av hamnens uttag av sådana avgifter som avses i 4 kap.

Transportstyrelsen	Telefon	0771-503 503	transportstyrelsen.se
601 73 Norrköping	Telefax	011-415 22 50	
Besöksadress			
Olai Kyrkogata 35, Norrköping			

Det är viktigt att fritidsbåtshamnen redogör för hur kostnadstäckningssystemet är framräknat. Hamnen får inte ha direkta avgifter som är direkt relaterade till mängden avfall som avlämnas. Avgiften får dock exempelvis vara relaterad till storlek på fartyg eller fartygstyper samt även på tillhandahållande av tjänster utanför normala öppettider i hamnen.

Avgiftsutformandet finns närmare beskrivet under rubrik 7 "Avgifter för mottagande av avfall" i denna vägledning.

15. En beskrivning av hur fortlöpande samråd sker med fritidsbåtshamnens användare och andra berörda parter.

Syftet med fortlöpande samråd är att säkerställa att mottagningen av avfall är anpassad till de krav som gäller samt användarnas behov. För att en fritidsbåtshamn ska kunna hålla sig uppdaterad om de behov som finns avseende avfallsavlämning krävs att fritidsbåtshamnen har fortlöpande samråd med hamnanvändare och andra berörda parter. Samrådet måste inte vara en specifik sammankomst. Det kan exempelvis finnas som stående punkt på medlemsmöten, om eventuella andra berörda också bjuds in till dessa.

9. Tillsyn enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om mottagning av avfall från fritidsbåtar (TSFS 2023:12)

Tillsynen i en fritidsbåtshamn går främst ut på att kontrollera att mottagningen av avfallet sker i enlighet med vad som beskrivits i hamnens avfallshanteringsplan samt i enlighet med gällande lagstiftning. Som handläggare bör du därför ta med både en kopia på fritidsbåtshamnens avfallshanteringsplan samt en kopia av gällande lagstiftning vid tillsynen.

Denna tillsyn kan utföras i samband med tillsyn enligt miljöbalken. Det är en fördel om den som är ansvarig för fritidsbåtshamnens avfallsmottagnade är med vid tillsynen.

I rubrikerna nedan beskrivs delar som kan vara värda att kontrollera lite extra vid ett tillsynsbesök.

9.1 Mottagningsanordningarnas funktion

Mottagningsanordningarna ska fungera på ett ändamålsenligt sätt. Det kan därför vara bra att vid en tillsyn se över de mottagningsanordningar som finns i hamnen.

Om en mottagningsanordning skulle vara trasig vid tillsynsbesöket har du som inspektör möjlighet att följa upp detta med att kontrollera fritidsbåtshamnens rutiner för reparationer och åtgärdande av mottagningsanordningar.

Först och främst bör du kontrollera om hamnen hade vetskap om den trasiga mottagningsanordningen. Om hamnen uppger att de inte har detta bör du kontrollera att det framgår på ett enkelt och tydligt sätt för hamnanvändarna hur de kan anmäla trasiga mottagningsanordningar till ansvarig för dessa.

Om hamnen har vetskap om den trasiga mottagningsanordningen bör du kontrollera hur länge denna varit trasig och när den planeras att åtgärdas. Kom ihåg att trasiga mottagningsanordningar ska åtgärdas utan onödigt dröjsmål.

I det här fallet skulle ett onödigt dröjsmål exempelvis kunna vara att mottagningsanordningen har varit trasig i en längre tid men den som är ansvarig för mottagningsanordningarna helt enkelt inte har tagit tag i att tillse att den åtgärdas.

9.2 Okulär kontroll av mottagningsanordningarna

Mottagningsanordningarna bör kontrolleras gällande sortering, märkning och kapacitet.

9.2.1 Märkning

Det bör framgå på ett tydligt sätt vilka fraktioner som lämnas i vilken mottagningsanordning. Om mottagningsanordningarna inte är tydligt uppmärkta finns det risk för att avfall felsorteras. Om mottagningsanordningarna inte är uppmärkta på ett tydligt sätt bör detta åtgärdas av den som är ansvarig för mottagningsanordningarna.

9.2.2. Kapacitet

Inför att du utför en okulär kontroll av mottagningsanordningarna är det bra om du efterfrågar uppgifter gällande tömning av dessa. Det vill säga uppgifter om när mottagningsanordningen senast tömdes samt när mottagningsanordningen kommer tömmas nästa gång. Utifrån dessa uppgifter kan du bedöma om kapaciteten på mottagningsanordningen verkar vara rimlig. Om mottagningsanordningen vid ditt tillsynsbesök är full eller överfull och den nyligen tömdes eller om det dröjer lång tid tills nästa tömning av denna finns det anledning att ifrågasätta dess kapacitet.

9.2.3 Sortering

Att titta in i en mottagningsanordning kan ge dig en fingervisning om huruvida sortering av avfall utförs i enlighet med 3 kap. avfallsförordningen eller inte. Det kan också ge dig en indikation på om det finns behov för mottagning av fler fraktioner än fritidsbåtshamnen har mottagningsanordningar för.

Om det är flera blandade fraktioner eller om du stöter på mycket avfall för fel plats bör du först och främst kontrollera att mottagningsanordningarna är tydligt märkta

Om mottagningsanordningarna däremot är tydligt uppmärkta men det ändå förekommer större mängder andra fraktioner i en mottagningsanordning än vad denna är till för bör du kontrollera om fritidsbåtshamnen har mottagningsanordningar för de fraktioner som felsorterats. Om det inte finns kan felsorteringen vara ett tecken på att det finns behov för avlämning av ytterligare fraktioner än de som fritidsbåtshamnen planerat för i sin avfallshanteringsplan.

Observera att det är möjligt att detta är ett undantagsfall och att det inte normalt finns något avlämningsbehov av de felsorterade fraktionerna. Om den som är ansvarig för mottagningsanordningen anger att det inte i normala fall anträffas stor del felsorterat material i mottagningsanordningarna, kan du följa upp detta vid nästkommande tillsyn.

OBS FARA!

Klättra aldrig ner eller in i mottagningsanordningar för att utföra tillsyn då detta kan innebära fara för liv och hälsa.

9.3 Information om avfallsmottagningen i hamnen

När du utför en tillsyn av verksamheten kan det vara en god idé att följa upp om information gällande mottagningsanordningar är tydlig och finns lättillgänglig för hamnanvändarna.

Följande information ska finnas:

- Karta eller skiss som visar var mottagningsanordningar finns för respektive avfallstyper samt vilka tider dessa är öppna för mottagning.
- En förteckning över vilka avfallstyper som tas emot i hamnen.
- En beskrivning av hur avlämningsförfarandet ska ske.
- Kontaktperson för frågor eller ytterligare information om mottagningsanordningarna i hamnen.
- En beskrivning av eventuella avgifter för avfallsavlämning.

9.4 Säkerhetsåtgärder

I fritidsbåtshamnens avfallshanteringsplan ska de säkerhetsåtgärder hamnen vidtar för att förhindra och vid behov begränsa att avfall kommer ut på land eller i vattnet beskrivas. Vid tillsyn kan det därför vara en god idé att kontrollera att dessa säkerhetsåtgärder genomförts eller finns på plats. Säkerhetsåtgärder kan också vara en god idé att kontrollera sett ur ett miljöbalksperspektiv.

9.5 Mottagningsanordningarnas placering

Kontrollera gärna vid tillsyn hur mottagningsanordningarna placerats i hamnen. Det ska vara enkelt och säkert för hamnanvändarna att lämna sitt avfall och placeringen av mottagningsanordningarna får inte hindra framkomligheten för övriga båtar i hamnen. Om ansvarig person från fritidsbåtshamnen är med kan du med fördel be denne redogöra för hur de själva tänkt gällande säkerhet (väder, vind, vattendjup) vid avlämning om du bedömer att detta är relevant för hur avlämning sker i hamnen.

9.6 Protokoll från samråd eller möten där mottagningsanordningar tas upp

Fritidsbåtshamnar bör vanligtvis föra protokoll gällande de möten och samråd där behoven av avlämning av avfall tas upp. Om tillsynstillfället är bokat tillsammans med någon representant för fritidsbåtshamnen kan det vara en fördel att be representanten förbereda så att eventuella protokoll finns nära till hands vid tillsynstillfället.

10. Sanktionsavgifter och viten

Sanktionsavgifter för överträdelse av bestämmelser gällande avlämnande av avfall i fritidsbåtshamnar anges i förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg. För fritidsbåtshamnar ska sanktionsavgift **inte påföras** för överträdelse som skett innan den 1 januari 2024 enligt gällande övergångsbestämmelser.

**8 kap. 2-3 & 9 §§
(1980:789))**

När det gäller fritidsbåtshamnar ska kommunen påföra sanktionsavgifter på fritidsbåtshamnar som bryter mot

- skyldigheten att tillse att det finns mottagningsanordningar (40 000 SEK) och,
- skyldigheten att upprätta eller inneha en godkänd avfallshanteringsplan (15 000 SEK).

Sanktionsavgifter ska betalas till Kammarkollegiet. Tillsynsmyndigheten har också möjlighet att utfärda förelägganden förenade med vite.

10.1 När ska sanktionsavgift respektive föreläggande förenat med vite nyttjas?

En sanktionsavgift är lämplig för de fall tillsynsmyndigheten enkelt kan avgöra om en överträdelse skett eller inte. När det gäller både skyldigheten att tillse att det finns mottagningsanordningar samt skyldigheten att inneha en godkänd avfallshanteringsplan är båda dessa skyldigheter enkla för dig som utför tillsynen att kontrollera om de uppfylls eller inte.

I de fall där det inte alltid är helt tydligt om något är korrekt eller inte bör du istället nyttja möjligheten att förelägga. Detta kan exempelvis uppstå när det gäller en fritidsbåtshamns utformande av avgifter vilket är en komplicerad process.

10.2 Om hamnen inte åtgärdar brister trots sanktionsavgifter

Om en fritidsbåtshamn påförs en sanktionsavgift, exempelvis på grund av avsaknad av mottagningsanordning för avfall från fartyg, kan tillsynsmyndigheten även besluta ett föreläggande att åtgärda denna brist inom en viss tid. Detta kan bli nödvändigt att göra då sanktionsavgiften endast kan dömas ut en gång för en och samma brist.

Vänd dig till Transportstyrelsen vid ytterligare behov av vägledning eller vid frågor

Om du har behov av ytterligare vägledning eller har frågor gällande prövning av fritidsbåtshamnars avfallshanteringsplaner eller tillsyn gällande fritidsbåtshamnars avfallsmottagning ber vi dig vända dig till Transportstyrelsen för tillsynsvägledning.

E-post:

lina.petersson@transportstyrelsen.se

miljo@transportstyrelsen.se